

CITEVA DATE REFERITOARE LA CULTURA DUDEȘTI

Documentarea celui mai vechi neolitic pe teritoriul Munteniei este de dată recentă. Pînă în anul 1956 existența neoliticului vechi nu era încă atestată aici. Cînd se discuta posibilitatea locuirii pe teritoriul acestei provincii a unei populații mai vechi decît aceea care a creat complexul Bolintineanu, Ion Nestor¹ arăta că acest grup cu toate caracterele-i primitive, presupune etape mai vechi, care l-au precedat în Cîmpia Munteană.

Se presupunea că civilizația Starčevo-Criș, documentată pe teritoriul Moldovei, Transilvaniei și Olteniei și care reprezintă cel mai vechi neolitic la noi a generat și neoliticul muntean, dar pînă la data arătată mai sus, urmele culturii Starčevo-Criș în Muntenia erau reprezentate doar de un picior de cupă cenușiu, treflat, descoperit la Băești-Aldeni în condiții stratigrafice nesigure. Mai intervenea faptul că grupul Bolintineanu nu prezenta elemente de înrudire cu cultura Criș-Starčevo și atunci se putea da următoarea explicație: fie că grupul Bolintineanu descinde dintr-o altă cultură neolitică veche, fie că are ca nucleu genetic tot cultura Criș, dar în intervalul parcurs de la cel mai vechi neolitic pînă la acest aspect mai evoluat, grupurile omenеști din acea vreme au suferit transformări prin evoluția lor normală, precum și prin intervenția unor factori străini, dînd naștere unui aspect cultural cu un facies nou.

În acest stadiu, Eugen Comșa a descoperit la Dudești² un aspect neolitic de o factură mai veche decît complexul Bolintineanu, care a căpătat numele cartierului unde a fost făcută descoperirea. E vorba de o așezare pe terasa Dimboviței, cu un grup de locuințe parțial îngropate în pămînt, de dimensiuni mici, ovale, conținînd ceramică și unelte. S-a stabilit, de către cercetătorul așezării de aici, că este vorba de un neolitic vechi, documentat pentru prima dată pe teritoriul Munteniei. Creatorii

¹ Ion Nestor, *Probleme noi în legătură cu neoliticul din R.P.R.*, în *SCIV*, I, 2, 1950, p. 208—220.

² Eugen Comșa, *Rezultatele sondajelor de la Dudești și unele probleme ale neoliticului de la sud de Carpați*, în *SCIV*, VII, 1—2, 1956, p. 41—53.

acestei culturi duceau o viață semistabilă de crescători de animale și cultivatori de plante, cunoscând și arta olăriei.

Ceramica lor era reprezentată atît de vase de uz casnic, cît și de categoria de vase lucrate într-o argilă de calitate mai bună, ornamentele frecvente fiind barbotina, briurile alveolare în relief, adîncituri cu unghia, linii incizate. Între unelte se deosebesc microlitele de silex și toporașul de piatră³.

O a doua așezare înrudită cu aceea de la Dudești, pe care o aducem aici în discuție și asupra căreia am făcut observații directe, a fost descoperită la Fundeni, pe terasa stîngă a riului Colentina, în dreptul lacului de acumulare. Săpăturile efectuate de noi aici au scos la iveală o locuință de suprafață corespunzătoare unei depuneri neolitice castanii de circa 6 cm grosime, care zăcea pe solul galben neumblat, fiind acoperită de pămîntul cenușiu, propriu locuirii hallstattiene din așezare, urmînd apoi straturile din secolul al IV-lea și cele din epoca feudală (fig. 1, profilul stratigrafic). În cuprinsul depunerii neolitice au fost degajate resturile unei locuințe de suprafață. S-a observat că depunerea nu se adîncea în solul viu, ci era orizontală. Resturile arse din pereții locuinței erau răspîndite pe o suprafață de aproximativ 20 m², limitînd o suprafață cu o formă destul de neregulată, care s-ar putea înscris într-un patruleter, avînd la mijloc un spațiu oval lipsit de materiale. S-a putut observa că, în unele porțiuni, bucăți de perete au rămas *in situ*, nefiind deranjate în urma prăbușirii locuinței prin incendiu. Procedul de construire a pereților a fost și aici cel obișnuit adică aplicarea lipiturii pe un schelet de nuiele (bucățile de chirpic mai păstrează amprenta lor). Nu s-au putut observa urmele parilor care au susținut pereții și nici lipitura vetrei (fig. 1, planul locuinței).

Un fapt destul de neobișnuit în așezările epocii respective era lipsa totală a uneltelor de silex și de piatră în această locuință, astfel că materialul recoltat aici se reduce exclusiv la ceramică, îndeajuns de caracteristică și variată ca forme și decor, pentru a permite încadrarea ei sigură la cultura Vinča.

Vasele au fost lucrate dintr-o pastă frămîntată cu o cantitate mai mare sau mai mică de pleavă, nisip și bucățele de calcar. Arderea s-a făcut într-un cuptor în groapă simplă; majoritatea vaselor au fost supuse unei arderi incomplete dobîndind o culoare gălbuie la exterior și neagră în miez, în timp ce unele exemplare au culoarea roșie. Mai trebuie menționat că fragmentele ceramice erau foarte corodate, unele fiind chiar deformate în urma incendiului care a distrus locuința. Ceramica poate fi grupată în felul următor:

1. vase piriforme de dimensiuni mari, modelate dintr-un lut frămîntat cu multă pleavă și pietricele (fig. 2/6);

2. vase de mărime mijlocie, dintr-o pastă bine frămîntată, prezentînd forme caracteristice bitronconice (fig. 2/4), străchinile scunde și cupa cu picior (fig. 22/2);

³ Eugen Comșa, *Săpăturile de la Dudești (reg. București)*, în *Materiale*, V, p. 91—98

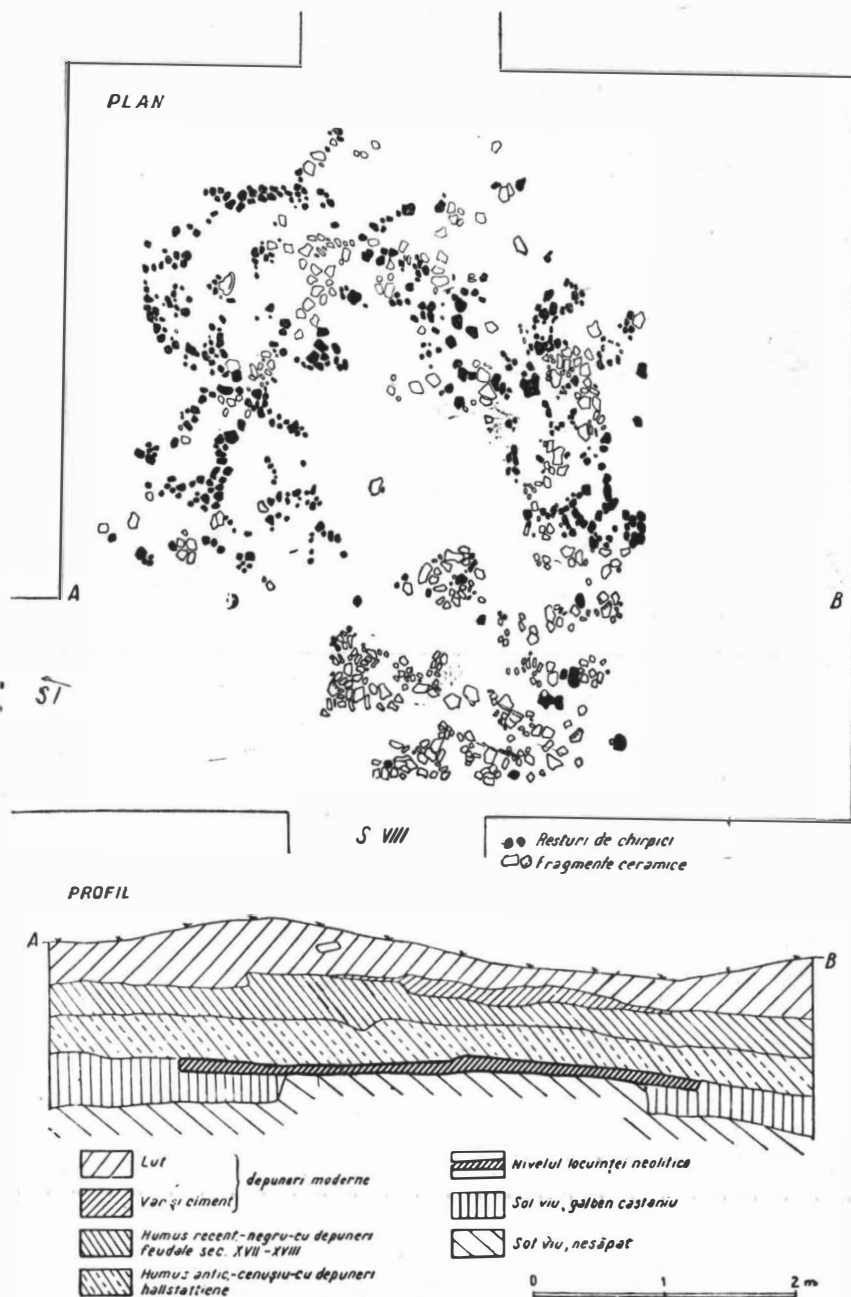

Fig. 1. — Planul locuinței de la Fundeni și profilul stratigrafic.

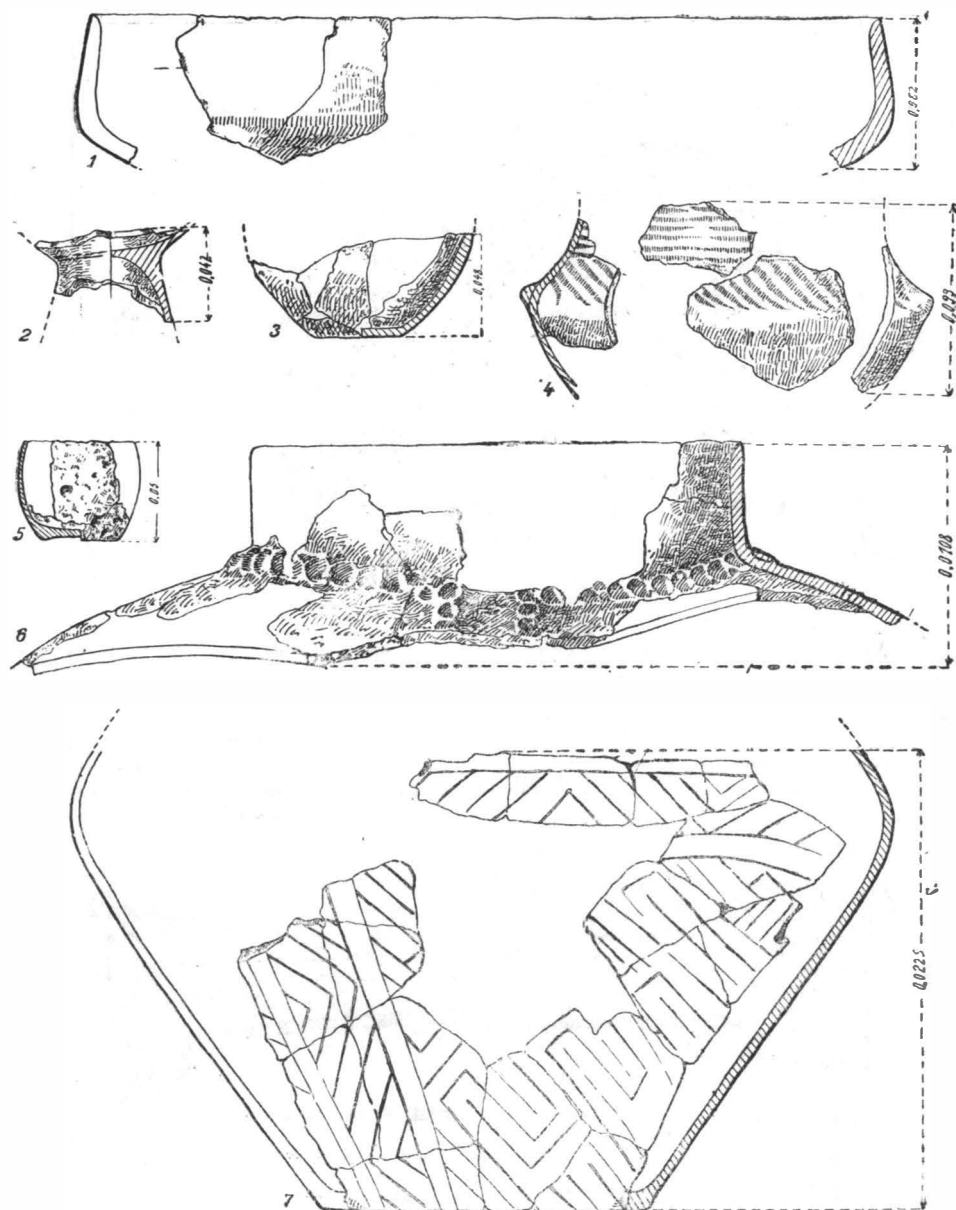

Fig. 2. — Diferite forme de vase din locuința neolitică de la Fundeni.

3. vase mici, ca de exemplu, paharele și vasele miniatură (fig. 2/5).

Destul de numeroase fragmente au permis, dacă nu reconstituirea vasului, cel puțin stabilirea formelor și profilelor, observându-se astfel că cele mai numeroase sînt vasele de dimensiuni mari cu corpul arcuit. Cea mai mare parte a materialului ceramic din categoriile amintite este ornamentată. A fost folosit ornamentul în relief din brîuri alveolare aplicate (fig. 1/6) și proeminențe, decorul incizat formînd meandre, linii curbe, benzi umplute cu hașuri oblice sau în formă de rețea (fig. 3/1—12), pliseurile fine, spirale realizate din pliseuri etc.

În materialul scos la iveală aici, după cum am mai arătat, lipsese uneltele de silix și de piatră, după cum nu este prezentă nici plastica în lut. Materialul recuperat fiind format din ceramică, o vom folosi pe aceasta ca element principal de datare și încadrare culturală a complexului în raport cu cultura Vinča. Întrucît din analiza complexului de la Fundeni rezultă date care ne justifică să-l fixăm pe o treaptă deosebită de dezvoltare față de cel de la Dudești, le vom expune pe scurt: ambele așezări se apropie din punct de vedere al caracterului sporadic al locuirii; în cuprinsul așezărilor de acest tip nu există strat compact de cultură. Aceasta atestă că purtătorii culturii respective au locuit aici temporar, poate sezonier. O deosebire între cele două aspecte constă în sistemul de construire a locuinței: în așezarea de la Dudești acestea sînt mici, ovale, parțial îngropate în pămînt, în timp ce locuitorii de la Fundeni și-au construit locuință de suprafață, spațioasă.

Ceramica de la Fundeni prezintă înrudiri cu cea de la Dudești din punct de vedere al tehnicii, formelor și ornamentării. Avem însă elemente care permit, ca și pe linia ceramicii, să încadrăm aspectul Fundeni într-o fază mai nouă decît complexul înrudit de la Dudești, ambele complexe integrîndu-se în cultura Vinča.

În R.S.F. Iugoslavă și pe teritoriul Olteniei⁴ au fost cercetate așezări ale culturii Vinča, stabilindu-se, pe baza datelor stratigrafice și pe baza analizei materialului ceramic, că această cultură evoluează în mai multe etape. Grefată pe un puternic fond Starčevo-Criș, ceramica Vinča a păștit în faza ei cea mai veche o serie de elemente ale acesteia, ca: unele motive în ornamentarea vaselor, pictura etc. Prin prezența elementului ornamental al pliseurilor, răspîndite acum pentru prima oară în spațiul Europei de sud-est și prin abundența microlitelor (vezi aspectul Dudești), ea dezvoltă și caractere proprii. Decorul din pliseuri, mai simplu în nivelul Vinča A, se răspîndește în faza Vinča B₂, cînd apare și motivul spiralic realizat prin tehnica pliseurilor, iar tipul de locuință este de data asta locuința de suprafață (vezi grupul de la Fundeni).

Stabilind raportul tipologic-comparativ dintre grupul Dudești, față de cultura Vinča, Eugen Comșa l-a paralelizat cu faza de început a culturii Vinča. Grupul de la Fundeni îl putem încadra în Vinča B₂. Contemporană cu așezarea de la Fundeni pare să fie așezarea descoperită

⁴ D. Berciu, *Contribuții la problemele neoliticului în România în lumina noilor cercetări*¹, București, 1961.

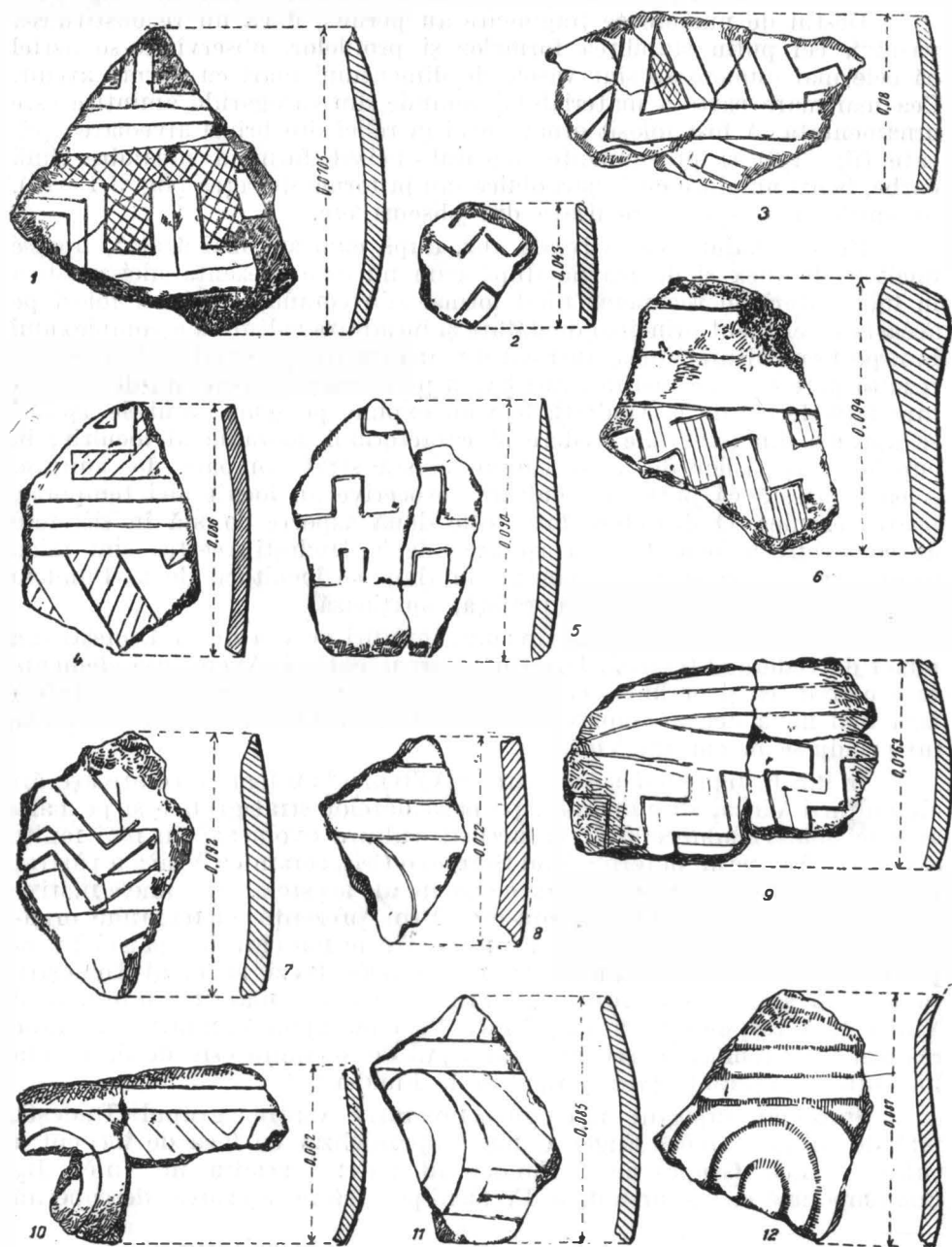

Fig. 3. — Fragmente ceramice cu decor incizat de la Fundeni.

la Cernica ⁵ și datată de Sebastian Morintz în perioada de sfârșit a așezării de la Dudești.

Păreră noastră este că grupele descrise aici au venit din aria de formare a culturii Vinča, din teritoriile de la sudul și nordul Dunării, de unde au trecut în stînga Oltului și au întemeiat o serie de așezări în Muntenia ⁶. Ele reprezintă faze succesive de evoluție. În ceea ce privește raportul neoliticului dezvoltat din Muntenia cu cultura Vinča, nu avem indicații care să denote o legătură organică, pe linia ceramicii, între acestea două.

SUZANA DOLINESCU FERCHE

⁵ Sebastian Morintz, *Die Jungsteinzeitlichen Funde in Cernica* (Bukarest), în *Dacia*, N.S., VII (sub tipar).

⁶ *Ibidem*, Sebastian Morintz, socoate că grupul Dudești nu se identifică cu cultura Vinča, ci aparține unei culturi specifice.